

Az Iskolai Közösségi Szolgálat bevezetésének tapasztalatai 2015.

AMIT AZ IKSZ-RŐL TUDNI ÉRDEMES

MELLÉKLET
FOGADÓ INTÉZMÉNYI INTERJÚK

1. KULTURÁLIS ÉS KÖZÖSSÉGI TERÜLET A KULTÚRA SZEMÉLYISÉGFORMÁLÓ ERŐ

Név: Varga Lujza

Beosztás: önkéntes-koordinátor, múzeumdrágógus

Ami az IKSZ-ről eszébe jut: Lendület!

Fogadó szervezet: Magyar Nemzeti Múzeum

Kapcsolat: www.hnm.hu

Úgy tudjuk, már a közösségi szolgálat törvénybe iktatása előtt is foglalkoztak ennek gyakorlati megvalósításával.

Így van. Az előkészületeket 2012 decemberében kezdtük el, és a következő tavaszon, a 2013-as Múzeumok Majálisán indult el a projekt – ekkor még kísérleti jelleggel. A közösségi szolgálatos diákok bevonásából azonban nagy siker lett, amelynek nyomán 2013 nyarán el is kezdtük a munkát. A diákok százas nagyságrendben jelentkeztek, akik közül a Múzeumok Majálisára 2013-ban 60, 2014-ben 76 főt tudtunk fogadni. Míg a 2013-as Múzeumok Majálisán még csak két gimnáziummal (a Veress Pálnéval és a Treforttal) működtünk együtt, addig a 2014-es évben már hét középiskolából érkeztek a diákok az eseményre.

A diákokat fogadó intézmények viszonylatában ezek kifejezetten nagy számok. Milyen feladatot lehet adni ennyi diáknak és milyen hozzáállást tapasztaltak?

A diákok a 2013-as Múzeumok Majálisa alatt elsősorban az információszolgáltatásban, és a látogatók segítségével vettek részt. Szereplésük óriási, pozitív csalódás volt számunkra, hiszen mi magunk is tartottunk ettől a műfajtól, nem tudtuk, hogy a diákok hogyan fognak viselkedni. Abból indultunk ki, hogy a tevékenység *kötelező* jellege ellenállást szülhet bennük. Ám egyrészt nem kötelező, letudandó feladatnak élték meg, másrészt sokkal érettebben tudtak hozzáállni önmaguk kipróbálásához, mint azt mi feltételeztük. Szépen megbeszéltük velük a tevékenységeket, körbevezettük őket a múzeumban, ezt követte maga a rendezvény, majd egy lezárás, ahol összehívtunk mindenkit, megköszöntük a munkájukat, és felajánlottuk, hogy bármikor jöhetnek hozzánk. A lezárás azóta már személyesen történik, nagyon gyakran egyesével. Létrehoztunk egy Facebook-csoportot is, ahol már 20 iskolából több mint 120 diákkal tartjuk közvetlenül a kapcsolatot – ez a szám (ahogy az újabb iskolákkal kötött együttműködési megállapodások száma is) folyamatosan nő. Nagyobb rendezvényeknél emellett a partneriskolák koordinátorait is értesíteni szoktuk a lehetőségről, hogy így többen, akár újabb diákok is, tudjanak jönni hozzánk.

Tudjuk, hogy az önkéntesség és a közösségi szolgálat nem ugyanaz. Hogyan nyilvánul ez meg a Múzeum tevékenységeiben?

Nálunk az önkéntesség és a közösségi szolgálat bevezetése párhuzamosan történt. Ez azért volt jó, mert a kollégák közül voltak, akiknek iskolás gyerekét is érintette a program, és ez nagyban segítette az intézményen belüli kommunikációt. Az önkéntesek és a közösségi szolgálatos diákok között természetesen vannak különbségek – az életkori sajátosságokból következő apróságoktól kezdve a két program jellegéből adódó különbségekig, hiszen az önként vállalt önkéntesség és a kötelező jellegű IKSZ közé semmiképpen sem tehetünk egyenlőségeket. Emellett egészen más a kommunikáció a felnőtt önkéntesekkel, akik hosszú távon a „rendszerben vannak”, mint azokkal az iksz-es diákokkal, akik esetében általában rövidebb időszakokról beszélhetünk. Emiatt a felkészítést, a lebonyolítást és az értékelést is egész máshogy kell megszerveznünk. Emellett természetesen más dolgokat lehet rábízni egy diákra, mint egy felnőtt önkéntesre; más a módszer és más a cél. Ami mégis közös a két rendszerben, az többek között az az általunk nagyon fontosnak tartott dolog, hogy fiatal felnőttként kezelve partnernek tekintjük a közösségi szolgálatos diákokat is.

Történt-e a Múzeum szakemberei körében felfogásbéli változás, amióta az önkéntesek és a közösségi szolgáltatók megjelentek?

A válasz egyértelműen „igen.” A munkatársak közül volt, aki kezdetben tartott ettől a váltástól, de lépésről lépésre haladva ma már azt tapasztaljuk, hogy a kritikusabb munkatársak is kezdenek pozitívan tekinteni a programra. A múzeumi kollégák nehézségeit kezdetben inkább a terület ismeretlen volta okozta, de később a legszebb sikerek éppen ott születtek, ahol az aggályokat megfogalmazó kollégák dolgoztak. Egy idő után maguk jelezték, hogy milyen területeken tudnának még önkéntesekkel együttműködni. Azok közül a diákok közül pedig, akik közösségi szolgáltatóként tevékenykedtek nálunk a Múzeumok Majálisán, azóta többen már önkéntesként segítenek nekünk. Kezdetben emellett az is segítség volt, hogy a kollégák jó része foglalkozik tanítással is, tehát kapcsolatban van diákokkal, fiatalokkal. Nem titkolt célunk az is, hogy a következő generációt megnyerjük a Nemzeti Múzeum számára, akár rendszeres múzeumlátogatóként, akár önkéntesként, akár leendő kollégaként – erre pedig kitűnő lehetőség az iskolai közösségi szolgálat, nemcsak a Magyar Nemzeti Múzeum, de az összes hasonló intézmény számára. Felmerülhet ugyanis a kérdés, hogy egy kisebb, vidéki múzeum számára milyen lehetőséget jelenthet az iskolai közösségi szolgálat – úgy vélem a válasz erre épp az effajta lehetőségekben rejlik. Az IKSZ segítségével ugyanis a fiatalok és családjaik, barátaik számára is újra felfedezhetőek azok az intézmények is, amelyeket addig esetleg kevéssé ismertek, miközben az intézmények a beérkező fiatalok segítségével akár újra is értelmezhetik magukat. Ebből a szempontból is nagy lehetőség rejlik tehát a közösségi szolgálatban.

... célunk az, hogy a következő generációt megnyerjük a Nemzeti Múzeum számára.

A népszerű és mindenki által ismert nagyrendezvényeken túl melyek azok a tevékenységek, amelyek rendszeresek és a Nemzeti Múzeum hagyományos tevékenységi körébe tartoznak?

Elsősorban a múzeumpedagógiai foglalkozások előkészítésében és lebonyolításában, valamint a múzeumba érkező látogatók informálásában való segítség. Emellett a múzeum kiállításaihoz kapcsolódó felfedező lapok és feladatlapok elkészítésében is egyre több diák tud folyamatosan segíteni, és arra is volt már példa, hogy egy már elkészült felfedezőlapot a diákok próbáltak ki. Az ilyen feladatlapok készítésének segítése során a diákok végigmennek a kiállításon, kritikus szemmel nézik azt meg, és saját ötleteiket is hozzátehetik a készülő segédanyagokhoz: mennyire érdekes, mit vennének ki belőle, mire lennének még kíváncsiak, stb. Ez a feladat nemcsak tetszik nekik, de a történelemtudásukat is tesztelhetik vele, és a múzeum számára is hasznos. Emellett vannak apróbb feladatok is, mint például a múzeum kitelepüléseiben és azok előkészítésében való közreműködés, vagy a látogatók kiállítóterekben való segítése – akár a különböző korszakok ruháiba bújva. A gyakorlatban, ahogy nő a múzeumban jelenlévő diákok száma, úgy nő azoké a tevékenységeké is, amelyekben segíthetnek nekünk – és itt az ő ötleteikre is számítunk.

Úgy tűnik, hogy több feladatban is tér nyílik a generációk közti párbeszéd számára.

Igen, az iskolai közösségi szolgálat erre kiváló alkalmakat nyújt. A diákok sok esetben segítik az ideérkező látogatókat – kicsiket és nagyokat, fiatalokat és idősebbeket egyaránt. Egy időszaki kiállításunk során például délutánonként, amikor a diákok is ráértek, ők segítettek a látogatóknak kezelni azokat a kiállításához tartozó tableteket és digiframe-eket, amelyeket nem ismertek vagy nem mertek használni. Másrészt folyamatosan vannak olyan családi napok, illetve gyerekeknek vonzó témánapok, amelyeken kifejezetten a kisgyerekeknek tudnak teremről teremre, állomásról állomásra, akár beöltözve segíteni. Van egy gyerekszerető kis csapat, amely kifejezetten igényli, hogy folyamatosan jöhessen ezekre az alkalmakra.

...segítettek a látogatóknak kezelni azokat a „kütyüket”, amelyeket nem ismertek vagy nem mertek használni.

Mire kell figyelni a szervezés során és a diákokkal való érintkezésben?

Amikor csendesebb időszak van, nyilván kevesebb a lehetőség is. A kommunikáció ekkor jórészt a facebookon keresztül, személyesen a diákokkal történik – az aktuális alkalmakat és segítői feladatokat ott egyeztetjük le az együttműködő diákokkal. Ha a megszokott mellett újabb alkalmak is adódnak, azokat is ebben a csoportban tesszük közzé, és a diákok is itt tudnak jelentkezni rá – ha esetleg többen jelentkeznek, akkor keresünk egyéb olyan hasznos tevékenységet, amibe be tudnak kapcsolódni, hiszen senkit sem szeretnénk elküldeni.

Fontos, hogy a diákokkal jól tudjunk együttműködni, ehhez pedig az kell, hogy partnerként kezeljük őket. Ha kemény hangnemet üt meg velük az ember, akkor ezzel el tudja lehetetleníteni a közös munkát. Csapatot kell építeni, hogy a diák is azt érezhesse, hogy egy közösség része, hogy számítanak rá, és akkor szívesen jön ide. Emellett természetesen minden esetleges buktatóra előre kell gondolni – jó, ha minden lépésnek kétszer utánanéző az ember. Szoros, folyamatos, rendkívül kimerítő jelenlétet kíván ez, amelyhez a pedagógiai érzék is nélkülözhetetlen, hiszen nagyon el kell találni azt a hangnemet, amivel igazán meg lehet szólítani a diákokat. Emellett az is kulcsfontosságú, hogy olyan kreatív segítői feladatokat kell találni a diákok számára, amelynek során valóban érzik, hogy a szolgálatuknak értelme van és nem csupán látszattevékenységben vesznek részt – ez ugyanis újabb motivációt jelent számukra. Sok rendezvényen a diákok *tényleg* sokat tudnak segíteni, ezáltal megélhetik, hogy fontosak.

2. IKSZ AZ ÖNKORMÁNYZAT KOORDINÁLÁSÁBAN

Név: Karácsonyi Magdolna

Beosztás: aljegyző; a Szociális és Köznevelési Osztály osztályvezetője

Ami az IKSZ-ről eszébe jut: „Ebben az életben nem tehetünk nagy dolgokat. Csak kis dolgokat tehetünk, nagy szeretettel.” (Teréz anya)

Fogadó szervezet: Budapest XIII. Kerületi Önkormányzat intézményei

Kapcsolat: www.budapest13.hu

Milyen feladatokat adhat egy önkormányzat az iskolai közösségi szolgálat keretében?

Önkormányzatunk jellemző vonása hogy a feladatokat rendszerben kezeljük. A közösségi szolgálatot mind az iskolák, mind az ellátó intézmények szempontjából kiemelten fontosnak tartjuk.

Minden, a kerületben működő iskola megkapta a lehetőséget a részvételre. Úgy indult a munka, hogy megkerestünk minden iskolaigazgatót (tette ezt méghozzá a feladat fontosságának megfelelően az alpolgármester asszony) és fölajánlottuk nekik az együttműködés lehetőségét. Ezután tartottunk számukra egy konferenciát, ahol elmondtuk, hogy mi, mint önkormányzat, mit tudunk biztosítani. Meghívtuk minden intézményünk és minden iskola képviselőit, és elindult a konzultáció.

Tehát egyrészt a kerületben működő iskolákról, másrészt az ellátó intézményekről van szó.

Így van. Csak a XIII. kerületben működő iskolákat vettük be a rendszerbe; azoknak a diákoknak, akik kerületi lakosok, de nem ebbe a kerületbe járnak iskolákba, egyénileg adunk lehetőséget együttműködési megállapodás megkötésére. Az intézmények részéről amúgy is többletfeladatot jelent ez, azt tehát nem vállaltuk fel, hogy kerületen kívüli iskolákkal is együttműködjünk. Ilyen esetben tehát a diák vagy a szülő kereshet meg bennünket. Minden iskola jelentkezett a programra, és a kerület minden iskolája részt is vesz benne, akár volt önkormányzati iskoláról legyen szó, akár más fenntartásúról.

Ki és hogyan végzi az adminisztrációt?

Három év alatt igen jó gyakorlatok alakultak ki. Év elején az érintett iskolákban osztályfőnöki óra keretében felméri a pedagógusok, hogy milyen feladatok érdeklék a gyerekeket; számunkra ez fontos lehet pl. olyan szempontból is, hogy milyen korosztállyal kerülnének kapcsolatba szívesen a jelentkezők. Rendszerünk része az össze szociális intézmény, az összes gyermekjóléti intézmény, a köznevelési intézmények (óvodák), illetve csatlakozott a Közszolgáltató Zrt. is, amely révén közönség szervező és rendezvény szervező, köztisztviselési feladatokat is el tudunk látni. Ez utóbbi az iskolák olyan igényére ad választ, hogy sokan nem szeretnek egyénileg vagy kis csoportban tevékenységet vállalni; az ilyen akciókban akár egy egész osztály is megjelenhet egyszerre és így is jut érdemi feladat mindenkinek.

Az együttműködési megállapodásba belefoglaltuk, hogy milyen munkakörben melyik intézmény kivel veheti fel a kapcsolatot, és minden adminisztrációt (a közösségi szolgálati naplót, az igazolások kezelését) az Önkormányzat intéz. Minden iskolának van egy kapcsolattartója, ő keresi meg az Önkormányzat intézményeit.

A kezdetek óta minden év végén tartunk egy kiértékelő alkalmat, ahol áttekintjük, mi működik jól és mi az, amin változtatni kell.

Mekkora többletmunkát ró ez az önkormányzatra és milyen erőforrásból oldják meg? Önmagában csak az adminisztráció is jelentős feladat lehet.

Az egész munkát önkéntes alapon végzik el az Önkormányzat alkalmazottai. Friss vért, pezsgést is hoz ez az intézményekbe és javítja a szolgáltatás minőségét is, így a kollégák saját munkájuk mellett is vállalják a többletmunkát – ahogy teszik ezt többnyire a pedagógusok is. Ám az adminisztrációt leszámítva szeretik is a kollégák ezt a feladatot.

Milyen visszajelzéseket kaptak az intézményektől és milyen csatornákon?

Kifejezetten pozitív visszajelzéseket; a már említett évenkénti megbeszélés a fő lehetőség erre. De nemcsak az intézmények, hanem a diákok és az intézményekben ellátottak (idősek; a bölcsiszek szülei) is elmondják, hogy egy jó

közösség született a közösségi szolgálat kapcsán. Már három éve minden nyáron szinte ugyanazok járnak vissza az intézményekbe; jól érzik magukat és sok kötődés alakult ki.

Ezek szerint az Önkormányzat számára az iskolai közösségi szolgálat fő hozadéka az ellátó intézményeknek nyújtott segítség?

Részben igen; de egyes területeken (és itt főleg a köztisztaságra gondolok) kifejezetten nagy segítséget jelent a fiatalok közreműködése. Már az iskolák környezetében végzett feladatellátás is könnyebbé jelent a Környezetgazdálkodási Kht-nek, nem is beszélve az akciójellegű programokról, amilyen a Népsziget takarítása, faültetések vagy a Fák napja, a Föld napja alkalmából tartott programok. És igen, az onnan kapott visszajelzések szerint is szorgalmasak a diákok, komolyan veszik a feladatot és komoly segítséget is jelentenek. Önkormányzatként pedig megvan az az előnyünk, hogy ilyen volumenű feladatokhoz célzottan meg tudjuk szervezni pl. a hulladék elszállítását vagy biztosíthatjuk a kellő mennyiségű szerszámot, zsákokat, felszerelést.

Konkréten milyen intézményeket von be az Önkormányzat a programba?

A Prevenációs Központ; ide tartoznak a bölcsődék, a családsegítés és a gyermekjólét. A családsegítés területén inkább a nyári időszakban szoktak korrepetálást vállalni, illetve a veszélyeztetett gyermekek étkeztetését és szabadidős programját szervezzük, amiben szintén részt vesznek a fiatalok. Rendezünk Lakótelepi Napokat, melyeken szervezést, információ eligazítást vállalnak. A bölcsődékben zenés délutáni programot tartanak.

A Szociális Szolgáltató Központ az idősellátással foglalkozik; ide tartoznak az idősek klubjai. Itt elsősorban szabadidős programokat vállalnak a közösségi szolgáltatók. Általában idegen nyelvet tanítanak, vagy okostelefon-használatot, informatikát, de volt rá példa, hogy valamilyen hangszeren jól játszó diák ennek oktatását vállalta el. Nyáron rendszeresen, tanulmányi időszakban alkalmi jelleggel folytak ezek a programok, az időkorúak nagy örömeire. A Gondozóház egy bentlakásos intézmény, ahol szintén szabadidős programokat (pl. irodalmi vagy zenés esteket) szerveznek, illetve a múlt évben kerítést is festettek. Az Egyesített Óvodában a gyerekekkel foglalkoznak.

A Közszolgáltató Zrt. két részlege is fogad IKSz-eseket: a közterületi divízió elsősorban az akciójellegű tevékenységeket szervezi, mint például a saját iskola környezetének rendbe tétele. Ilyenkor munkaeszközt és szakmai tudást is biztosítanak. A kulturális divízió különböző rendezvényei szervezésében olyan feladatot ad a diákoknak, amiben használni tudják adottságaikat, tehetségüket. Sok kerületi napot szervezünk, ahol értékes segítséget tudnak nyújtani.

Ez komoly logisztikai feladat is egyben. Hogyan tervezik ezeket a feladatokat? Év elején, előre egy eseménynaptárral, vagy menet közben, rugalmasan is lehet számítani az IKSz-es diákokra, ha hirtelen merül fel egy feladat?

Minden iskolában van koordinátor-tanár, ő veszi fel a kapcsolatot a konkrét intézmény vezetőjével. Az Önkormányzat tehát ezen a szinten már nem végez szervezési feladatot, csak „védőernyő”-szerepet lát el, illetve az előre tudható programok szervezését látja el. De az év közben felmerülő programok szervezése iskola-intézmény szinten zajlik, ennek megfelelően egész évben folyamatosan lehet jelentkezni a feladatokra.

Az, hogy hányadik évfolyamban szervezik meg vagy teszik lehetővé a közösségi szolgálatot, iskolánként változik?

Természetesen ez az iskolák belügye. Központilag mi csak az év eleji felmérésre kérjük meg őket, mert ha tudatosítják magukban, hogy melyik korosztállyal foglalkoznának szívesen, az a diákoknak is, nekünk is megkönnyíti a tervezést.

Könnyebb-e a szervezés az olyan iskolákban, amelyeknek korábban az Önkormányzat volt a fenntartója?

Természetesen, hiszen minden feladatban nagyon sok múlik a személyes kapcsolatokon, és a „közös múlt” nagyban segíti a munkát. Bár az Önkormányzat már nem fenntartó, csak gondnoki feladatot lát el, a kapcsolatot már csak a gyerekek érdekében is fenntartjuk velük azóta is.